

Kriittinen yrittäjyysopetus kyseenalaistaa yrittäjyiden reittinä vapauteen

Verduijn, Karen & Berglund, Karin (toim.) (2018). Revitalizing Entrepreneurship Education. Adopting a Critical Approach in the Classroom. Routledge. 270 sivua.

KORKEAKOULUTETTUJEN asian-
tuntijoiden ja osaavan työvoiman
koulutus on saanut uusia piirteitä,
kun yliopistot ovat alkaneet ottaa
yrittäjyyttä omaksi asiakseen. Yrit-
täjyyskoulutuksen lisääntyessä
yrittäjämäiset toimintatavat ovat
lisääntymässä yliopistoissa.

Kehityskulku ei koske vain
Suomea, vaan se on globaali. Yli-
opistoille on kautta maailman
asetettu rooleja yrittäjyiden ja
innovaatioiden edistämiseksi, ja
monin paikoin puhutaan jo muun
muassa 'yrittäjämäisistä yliopisto-
ista'. Samalla kun yrittäjyys on
laajentunut yhdeksi yhteiskunnan
keskeisen instituution normiksi,
se on tarjonnut yksilölle tavan olla
ja elää. Esimerkiksi akateeminen
yrittäjyys ei enää viittaa pelkästään
tutkijoiden yrittäjyyteen tai tutki-
muksen kaupallistamiseen, vaan
sillä voidaan myös viitata laajasti
yliopistosta valmistuneiden yrit-
täjyyteen tai kaikkien yliopisto-
yhteisön jäsenten yrittäjyyteen ja
yrittäjämäisyyteen.

Koska yliopistoilla on merkit-
tävä rooli yrittäjyyskulttuurin ja
sen välittämien arvojen, arvostus-
ten ja ideaalien synnyttämisessä
ja edistämiseksi yhteiskunnassa,
yrittäjyiden laajentumista ei ole
pidetty täysin ongelmattomana il-
miönä korkeakoulukentässä.

YRITTÄJYYS ON LÄSNÄ KAIKKIALLA

Yrittäjyyttä ei voida korkeakou-
luissa tarkastella enää yhtenä op-
piaineena muiden joukossa, kos-
ka se on läsnä kaikkialla ja koskee
kaikkia, huomautetaan kirjassa,
jonka ovat toimittaneet Karen
Berglund ja Karin Verduijn. Silti
tai juuri siksi yrittäjyiden ei pi-
täisi olla kriitikiltä suojattu alue,
vaan sitä pitäisi pystyä arvioimaan
kriittisyyden ja refleksiivisyyden
kautta objektiivisesti.

Kirjoittajat ovatkin koonneet
teoksen vaihtoehtoisista yrit-
täjyysopetuksen tavoista, jotka
purkavat ja etäännyttävät sekä
rakentavat uudelleen yrittäjyyttä
yliopisto-opetuksen ja oppimisen
keinoin. Keskeistä yrittäjyiden re-
konstruoimisessa on esimerkiksi
sen toimintamekanismien tiedos-
taminen ja ymmärtäminen sekä
valmius omien toimintamallien
muuttamiseen totuttujen ja itses-
tänselvyyksinä pidettyjen asioi-
den kyseenalaistamiseksi.

Kirjasta välittyvä huoli on, että
yliopistojen tutkijoista ja opetta-
jista tulee tietämättään ja tahto-
mattaan uusliberalistista indivi-
dualismia ja yrittäjähenkisyyttä
välittävän agendan välineitä. Syn-
kimmissä skenaarioissa opettami-

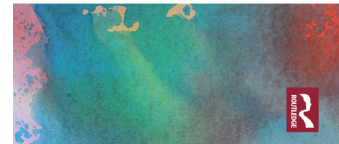

Routledge Rethinking Entrepreneurship Research

REVITALIZING ENTREPRENEURSHIP EDUCATION

ADOPTING A CRITICAL APPROACH IN THE
CLASSROOM

Edited by
Karin Berglund and Karen Verduijn

nen nähdään performanssina: tär-
keää ovat opetuksen välineelliset
tulokset ja vaikutelmat, jotka eivät
mahdollista yrittäjyiden kriittistä
tarkastelua ja purkamista yksilön
toiminnallisten tavoitteiden nä-
kökulmasta.

Uusliberalismi on erottamat-
tomasti sidoksissa tarpeeseen
vahvistaa ja synnyttää yrittäjämäi-
siä toimijoita ja subjekteja, jotka
ovat autonomisia, itsesääteleviä,
vastuullisia ja taloudellisesti rati-
onaalisia. Kirjoittajat myöntävät,
että yrittäjyiden tarjoama vapaus
on houkuttelevaa yksilölle, mutta
sisältää harhan. Niin kauan kuin
yrittäjyysopetuksen sisällöt, me-
netelmät ja tavoitteet kytkeytyvät
yksinomaan talouden logiikkaan,
ne rajaavat yksilön mahdollisuuksia
toteuttaa itseään yhteiskunnas-
sa hyväksytyllä tavalla.

YRITTÄJYYS EI OLE HYVÄÄ TAI PAHAA

Yrittäjyyttä ei kuitenkaan voida
nähdä joko hyvänä tai pahana.

TULEVAISUUDEN OSAAJALTA VAADITAAN ASiantuntijatiedon LISÄKSI KEKSELIÄISYYTTÄ JA LUOVAA ONGELMANRATKAISUA.

Kirjassakaan kritiikki ei viittaa pelkääntään oikeaan tai väärään, vaan se pyrkii osoittamaan, että yrittäjyys ja yrittäjämäinen toiminta voidaan yliopisto-opetuksen keinoin vapauttaa sen ideologisista, poliittisista ja taloudellisista sitoumuksista. Kritiikki ymmärretään näin emansipaationa, jossa opetuksen avulla voidaan puuttua ja muuttaa totuttuja tapoja toteuttaa yrittäjyyttä. Kriittinen lähestymistapa avaa ja laajentaa näin yksilön mahdollisuuksia toimia yhteiskunnassa.

Kirjan kritiikki ja analyttiset kurssiesimerkit ovat tervetullut lisä keskusteluun suomalaisesta työelämästä: globalisaation, digitalisaation ja automaation ennakoidaan tuovan muutoksia työnteon muotoihin. Yliopistot ja työelämätoimijat toistelevat mantranomaisesti opetus- ja kulttuuriministeriön siivittämänä sitä, kuinka tulevaisuuden työssä korostuvat entisestään yksilöllinen vapaus ja vastuu.

Tulevaisuuden osaajien odotetaan tarvitsevan asiantuntijatiedon lisäksi kekseliäisyyttä ja luovaa ongelmanratkaisua. Heillä voi olla useita työnantajia, joille he tuottavat joustavasti tuotoksiaan tulosohjautuneesti. Tällaisia työskentelymuotoja kutsutaan myös yrittäjämäisiksi. Yrittäjämäinen suhtautuminen työn tekemiseen tarkoittaa sitäkin, että

yksilöllä on halua ja kykyä sietää epävarmuutta sekä ottaa vastuuta ja toimia proaktiivisesti. Suomessakin yksilöihin kohdistuu näin sekä koulutusjärjestelmän kautta että yhteiskunnassa yleensä vastuita ja odotuksia tuottavuudesta ja toimeilaisuudesta.

POTENTIAALI ON YRITTÄJYYDEN YHTEISKUNNALLISESSA ROOLISSA

Kuinka yksilölle säilytettyä vastuuta on mahdollista kuoria pois ilman, että yliopisto-opetus tuottaa passiivisia yksilöitä, jotka odottavat yhteiskunnan ratkaisevan kaikki ongelmat, kirjassa kysytään. Teos ei kuitenkaan pysty tai pyri irrottamaan yrittäjämäistä yksilöä yhteiskunnallisista velvollisuuksistaan. Sen sijaan yrittäjyys tulisi nähdä nykyistä moniäänisempänä toimintana, jonka avulla voidaan tarjota tiedostaville oppijoille välineitä toimia yhteiskunnallisen muutoksen moottoreina.

Kriittisen pedagogisen tutkimuksen piirissä yrittäjyysopetusta pidetään tulevaisuuteen suuntautuneena toimintana, jossa refleksiivisyys ei ole pelkästään yksilön yleistä itsetietoisuutta vaan laajempaa huolta ja huomion kohdistamista

maailmaan laajasti sanottuna. Kirjan esittelemissä malleissa oppijat voivat samanaikaisesti huolehtia omasta oppimisestaan mutta myös osallistua niiden sosiaalisten, kulttuuristen ja fyysisten ympäristöjen kehittämiseen, joissa he oppivat.

Yrittäjyyden yhdistäminen yhteiskunnalliseen muutokseen ja kehittämiseen palauttaa sen myönteisempään valoon. Kirja voi virittää yrittäjämäisistä yliopistoista kiinnostuneen lukijan samalla ajattelemaan, että juuri tämä yrittäjyyden yhteiskunnallinen rooli tarjoaa yliopistoille mahdollisuuden valjastaa yrittäjyys isojen kärryjen vetäjäksi yliopistojen kolmannen tehtävän, yhteiskunnan palvelemisen, keulaan.

Yrittäjyysopetus saa näin merkittävästi laajemman merkityksen ja kehyyksen, johon sitä täytyisi suhteuttaa yrittäjyyden teorioiden ja pedagogiikan ulkopuolella. Kirja tarjoaakin sopivaa haastetta ja aivoruokaa niin yrittäjyysopetuksen käytännön ratkaisuisista kiinnostuneille opettajille ja tutkijoille kuin yliopistojen yhteiskunnallista roolia ja vaikutusmekanismeja pohtiville yrittäjyystutkijoille.

KIRSI PEURA

FT

tutkijatohtori, yrittäjyysasiamies
Turun yliopisto